

De blauwe, blauwe zee

Zwemmen in nagebouwde Hollandse grachten, een frisgroene golfbaan in een dor landschap. Ad van Denderen fotografeerde de uitwassen rond de Middellandse Zee. Een document van een grillig, complex gebied. *door Karen Dukiing*

Ad van Denderen

'Zelfportret', Kroatië, 2006

Drie verroeste kastjes hangen aan een verweerde muur. Daartussenin ontvouwt zich een wirwar van elektriciteitsdraden in allerlei kleuren, die provisorisch met elkaar verbonden zijn. De foto van de schakelkast is door Ad van Denderen (1943) genomen in het Libanese Al Mina en zou symbool kunnen staan voor zijn project *So Blue, So Blue – Edges of the Mediterranean*, dat nu te zien is in het Nederlands Fotomuseum in Rotterdam. Vijf jaar lang, van 2003 tot 2008, zwierf de Amsterdamse fotograaf regelmatig door het gebied langs de Middellandse Zee. Hij deed zeventien landen aan: Gibraltar, Spanje, Frankrijk, Italië, Kroatië, Albanië, Griekenland, Cyprus, Turkije, Syrië, Libanon, Israël en bezette gebieden, Egypte, Libië, Tunesië, Algerije en Marokko. Een omvangrijk project waarbij Van Denderen een zeer complex gebied met een lange geschiedenis onder de loep neemt. Hij ontrafelde de grote kluwen en laat zien hoe divers de samenleving rond het Middellandse-Zeegebied is. Een gebied waar Zuid-Europa, het Midden-Oosten en Noord-Afrika samenko-

'Lay Out of 18 Hole Golf Link', Benidorm, Spanje, 2004. Aan de zuidkust van Spanje liggen honderd golfvelden. Er zijn plannen om er de komende tien jaar nog negentig aan te leggen. Een 18 hole golfveld verbruikt per jaar een miljoen kubieke meter water. Dat staat gelijk aan het verbruik van een stad met 12.000 inwoners. Aan de bewoners wordt gevraagd zo min mogelijk water te gebruiken en boeren worden gedurende de zomermaanden gerantsoeneerd.